

24. møde.

Tirsdag den 7. februar kl. 14.

Første næstformand (From): Medlemmer af folketinget Morten Lange, Pia Dam, Poul Dam, Hanne Reintoft, Sigsgaard og Vivike har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om foranstaltninger i anledning af svangerskab m. v.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (Morten Lange): Jeg har herved den ære at fremsætte forslag til lov om ændring i lov om foranstaltninger i anledning af svangerskab m. v.

Hvert år fødes der i Danmark over 80.000 børn. De fleste af disse fødsler kan med rette betegnes som lykkelige begivenheder. Efter bestemmelserne i svangerskabsloven af 1956 er der i de seneste år sket noget over 7.000 svangerskabsafbrydelser årligt, svarende til 10 pct. af fødselstallet.

[Morten Lange.]

Men der er grund til at antage, at der herudover hvert år sker mindst 15.000-20.000 ulovlige svangerskabsafbrydelser, således at antallet af afbrudte svangerskaber svarer til ca. 30 pct. af fødselstallet. Der kan vel ikke ses bort fra, at en del af de ulovlige afbrydelser foretages med lægelig bistand, men det store antal må med stor sikkerhed formodes at blive foretaget uden sagkundskab under tvivlsomme hygiejniske forhold.

Den gældende lov fastsætter en meget streng strafferamme for bistand til ulovlig abort. Men på trods af dette og på trods af det meget store antal lovovertrædelser, man formoder der finder sted, er antallet af pådømte tilfælde særdeles lille, næppe over 10 om året. Loven fastsætter også straf for den kvinde, der ulovligt lader sit svangerskab afbryde. Men domfældelse af disse kvinder er næsten ikke forekommende. Samfundet synes, ved svigtende efterforskning af lovovertrædelserne, stiltiende at have erkendt, at lovens bestemmelser ikke er tilpasset de i samfundet herskende forhold. Der findes næppe grund til at antage, at man fra noget hold ønsker efterforskninger i svangerskabsafbrydelsesforhold væsentligt udvidet.

Det må således erkendes, at adgangen til svangerskabsafbrydelse er nær ved at være fri, men at kriminaliseringen dels bevirker, at indgrebet foretages på uforsvarlig vis, samtidig med at der er betydelige muligheder for, at de nævnte lovovertrædelser trækker andre med sig. Pengeafpresning og blufærdighedskrænkelse har været fremdraget som eksempler i denne forbindelse.

Men værst er det dog, at disse mange ukvalificerede indgreb ofte indebærer fare for kvindens helbred, ja, endog for hendes liv.

På denne baggrund er det klart, at svangerskabsloven af 1956 ikke kan opretholdes uden at bevirke en almindelig svækkelse af retsbevidstheden og uden at udsætte et stort antal kvinder for betydelig risiko.

Der er naturligvis her først grund til at

overveje, om det ville være rimeligt at udvide loven af 1956, så den medtog en række andre kategorier af besvangrede kvinder, hvor man lovmæssigt kunne tage hensyn til andre vanskeligheder i forbindelse med fødsler end de nuværende, fortrinsvis medicinske indikationer. Her må det dog erkendes, at allerede den nuværende lov giver store administrative vanskeligheder og efter det oplyste praktiseres ret forskelligt i forskellige områder af landet. Der er næppe nogen begrænset udvidelse af lovens område, der kan forventes at føre til en sikrere administrativ praksis. Snarest tværtimod. Heller ikke kan nogen anden afgrænsning siges at være rimelig i sig selv.

På denne baggrund har forslagsstillerne fundet det tvungende nødvendigt at fremsætte lovforslag om fri ret til abort i den tidligste del af svangerskabet. Denne ret bør kun indskrænkes af bestemmelser, der sikrer, at ønsket om abort er støttet på et modent overlæg, at indgrebets karakter er kvinden bekendt, og først og fremmest, at mødrehjælpsinstitutionen har haft lejlighed til at pege på mulighederne for hjælp og støtte dels under graviditeten, dels når barnet er født og vokser op.

Det er forslagets afgørende princip, at kvinden selv må træffe sin afgørelse. Men samtidig anerkender det, at svangerskabet efter sin natur bygger på et gensidighedsforhold. Det vil derfor i alle tilfælde, og da specielt i ægteskabsforhold, være af vigtighed, at manden bliver gjort bekendt med ønsket om svangerskabsafbrydelse og over for mødrehjælpen får lejlighed til at fremlægge sit syn herpå. En skriftlig tilslutning fra manden bør indgå i sagens behandling, idet der dog til endelig beslutning må ses bort herfra, hvis kvinden fastholder sit ønske.

Det er kendt, at svangerskab kan medføre en vis psykisk uligevægt hos kvinden. I mødrehjælpens rådgivningsarbejde må derfor også kunne indgå psykiatrisk bistand.

Særlige problemer frembyder sig for afbrydelse af svangerskab hos evnesvage

[Morten Lange.]

eller sindssyge, der ikke har forudsætninger for at forstå indgrebets betydning. En beskikket væge må her forelægge mødrehjælpsinstitutionen en dokumenteret indstilling, men hvis det er muligt, må også i disse tilfælde kvindens tilslutning opnås.

Et af lovforslagets mest fremtrædende træk er, at det vil medføre, at kvaksalverhjælp til abort må kunne undgås. Lægelig bistand til et sådant indgreb er en helt klar nødvendighed. De fastsatte strafbemærkelser for ulovlig bistand til abort må således opretholdes, selv om den lovlige adgang til abort udvides som foreslået.

Hensigten med dette lovforslag er ikke at nå frem til en forøgelse af antallet af svangerskabsafbrydelser. Tværtimod. Det er forslagsstillernes opfattelse, at netop under en sådan lov vil der være mulighed for at formindske antallet. Denne mulighed vil især være til stede, hvis der stilles flere midler til mødrehjælpens rådighed, og hvis samfundets indsats for børneforsorg forstærkes. Lovgivningsinitiativ på disse områder må fremmes.

En formindskelse af antallet af svangerskabsafbrydelser vil dog i høj grad være afhængig af en yderligere udbygning af kendskabet til præventive midler. Også her savnes endnu en betydelig indsats fra samfundets side.

Det er ikke forslagsstillernes hensigt at optage en debat om svangerskabsafbrydernes moralske og etiske problemer. Et uønsket svangerskabs forebyggelse er naturligvis langt at foretrække for dets afbrydelse. Men alle foreliggende kendsgerninger tyder på, at den nuværende kriminalisering af et tusindtal af svangerskabsafbrydelser blot medfører, at disse sker under højst uheldige omstændigheder. En sådan situation er ikke holdbar i et retssamfund.

Justitsministeren har her i tinget (Folketingstidende 1966-67, 2. samling, sp. 1084) oplyst, at der forberedes en liberalisering af det her omhandlede retsområde, men at fornødne oplysninger endnu ikke foreligger. Forslagsstillerne har ikke ment, at initiativet kan vente. De saglige problemer i forbindelse med loven synes at være vel oplyste efter tidligere bearbejdelser. De retsløse

tilstande, der frembyder lidelse, ydmygelse og helbredsfare for tusinder af kvinder, må bringes til ophør.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til folketingets velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om udførsel af fisk og fiskevarer.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 74) findes i tidenden sp. 1418).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets tekst og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets tekst og dets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om fornyelse af to statspræmieobligationslån.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 73) findes i tidenden sp. 1051, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 45).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Niels Westerby: I henhold til det foreliggende lovforslag er det tanken, at præmieobligationsloven kun skal forlænges for 5 år. Jeg vil tillade mig at spørge den højtærede finansminister, om det ikke var en god tanke ved tredje behandling at stille et ændringsforslag om en 10-årig forlængelse. Vi ved godt, at denne lovgivning vil blive forlænget og forlænget og atter forlænget — det har vi oplevet flere gange i forbindelse med den